

Handleiding Werkplekieren
Hoofd fase deel 2 (2023 - 2024)
(AVO: WPL5, LWS3, BO: SO.E1)

Tweedegraads lerarenopleidingen

Leerjaar 3

Inhoudsopgave

1. Inleiding	4
2. Starten met werkplekleren.....	5
3. Structureel reflecteren.....	6
4. Werken aan eigen ontwikkeling	7
5. Aantonen van bekwaamheid	9
6. Dossier	10
7. Beoordelingsprocedure	12
8. Beoordelingsrichtlijnen en cesuur	14
9. Relevante literatuur	16
Bijlage 1: Indicatoren per bekwaamheidseis.....	17
Bijlage 2: Beoordelingsformulier WPL5 / SO.E1	20
Bijlage 3: Verantwoording	32
Bijlage 4: Begrippenlijst.....	36

1. Inleiding

Dit is de generieke studiewijzer voor werkpleklers van de tweedegraads lerarenopleidingen van Hogeschool Windesheim, aangevuld met beoordelingsrichtlijnen en een beoordelingsformulier voor WPL5, LS3 en SO.E1. Als docent-in-opleiding ben je geplaatst, heb je gesolliciteerd of ben je werkzaam binnen een onderwijsinstelling. Hier doe je aan werkpleklers. Je gaat verder met je ontwikkeling tot startbekwaam docent.

Deze handleiding bevat aanwijzingen en suggesties die jou helpen om op een goede manier je ontwikkeling tijdens het werkpleklers vorm en inhoud te geven. Je vindt onder andere informatie over de uitgangspunten van het werkpleklers, doelen, leeruitkomsten, begeleiding en beoordelingsprocedure.

Op een aantal opleidingsscholen wordt met een eigen handboek gewerkt vanwege het specifieke karakter van die opleidingsscholen. De begeleiding en/of beoordeling kunnen daardoor op onderdelen afwijken van die in deze generieke handleiding.

In de digitale leeromgeving Brightspace vind je alle belangrijke (specifieke) informatie en benodigdheden.

Ontwerpgroep Werkpleklers, 2023-2024

2. Starten met werkplekleren

Een eerste stap is de kennismaking met je school, je werkplekbegeleider en instituutsopleider. Je bespreekt tijdens een kennismakingsgesprek **wat je wilt leren**. Je deelt je persoonlijke leervragen met je begeleiders en bekijkt welke mogelijkheden de school hiervoor biedt en wie of wat je daarbij nodig hebt.

Maak bij aanvang van je stage met je stagebegeleiders afspraken over **wat je gaat doen** om te werken aan je leervragen en wat dat betekent voor de invulling van je stage. Welke (onderwijs)activiteiten ga je ondernemen, hoeveel tijd is daarvoor nodig en wat verwachten jullie van elkaar?

Maak in je eerste week op de werkplek dus afspraken over:

- aan welke leervragen jij wilt werken;
- welke (onderwijs)activiteiten je daarvoor wilt uitvoeren.

3. Structureel reflecteren

Het is de bedoeling dat je niet alleen structureel werkt aan je eigen ontwikkeling, maar hier ook **structureel op reflecteert**.

Je kunt dit bijvoorbeeld doen door weekjournals te schrijven, intervisiebijeenkomsten te volgen en hier verslag van te doen, een stagelogboek of een learning-diary bij te houden, reflectiemindmaps te maken, te vloggen of bloggen. Zoek een manier die bij je past en begin hier op dag 1 mee.

Hieronder vind je enkele richtvragen voor reflectie (Korthagen, 2019). Kies steeds weer een situatie uit die voor jou van betekenis was en reflecteer hierop met behulp van onderstaande vragen:

1. Wat wilde je bereiken/uitproberen/ontdekken?
2. Wat gebeurde er concreet?
3. Wat deed, dacht, voelde of wilde jij? Wat deden andere betrokkenen? Wat was de context?
4. Wat is de kern van dit probleem of deze positieve ontdekking? En wat betekent dit voor jouw professionele ontwikkeling?
5. Wat heb je hiervan geleerd? Ga je in de toekomst iets anders of juist precies hetzelfde doen?

Maak in je eerste week op de werkplek dus ook afspraken over:

- de manier waarop je structureel reflecteert;
- hoe en wanneer je jouw reflecties deelt met je begeleiders.

4. Werken aan eigen ontwikkeling

Tijdens het werkplekleren doe je veel leerervaringen op. Om je te bekwamen in de punten die genoemd staan bij de verschillende bekwaamheidseisen, dien je relevante activiteiten te ondernemen. Die activiteiten onderneem je niet zomaar. Je maakt hiervoor gebruik van wat je leert (en al geleerd hebt) tijdens je studie: zowel in het generieke als in het vakspecifieke deel van je opleiding.

Bekwaamheidseis	
Vakinhoudelijk	<p>Gedurende je studie werk je aan het opdoen van vakinhoudelijke kennis. Ook leer je hoe jouw vak er op middelbare scholen en in het mbo uitziet. Hoe komen al die verschillende aspecten van jouw vak samen in de praktijk? Wat moeten leerlingen ervan weten en kunnen door de jaren heen? En waar is dat eigenlijk goed voor? Tijdens het werkplekleren onderzoek je die kenmerkende denk- en werkwijzen (behorend bij jouw vak) en maak je de koppeling tussen theorie en praktijk.</p> <p>Gebruik hiervoor je vakliteratuur! Probeer op deze manier steeds meer te ontdekken over hoe je jouw vakinhoud betekenisvol kunt maken voor de doelgroep waarmee je werkt.</p>
Vakdidactisch	<p>Tijdens je studie heb je al veel algemene en vakspecifieke principes over onderwijs en leren geleerd. Denk hierbij aan onderwerpen die aan bod zijn gekomen bij vakdidactische en onderwijskundige vakken. Ook gedurende het werkplekleren zul jij je verder verdiepen in de school als leeromgeving. Je kunt de kennis die je al hebt opgedaan nu in de praktijk onderzoeken.</p>
Pedagogisch	<p>Tijdens je studie heb je ook veel geleerd over pedagogisch handelen. Denk hierbij aan contact maken met leerlingen, orde houden en grenzen stellen en werken aan een veilig pedagogisch leerklimaat. Tijdens het werkplekleren zul jij je verder verdiepen in de sociaal-emotionele en morele ontwikkeling van je leerlingen. Wat je daarvan leert én hoe dit van jou een betere docent maakt, laat je zien in je dossier.</p>
Professionele Basis	<p>Gedurende je studie staat jouw persoonlijke professionele ontwikkeling en het ontwikkelen van een professionele identiteit centraal.</p> <p>Je hebt inmiddels al veel geleerd over wat het betekent om (in een onderwijsorganisatie) samen te werken met anderen, te plannen en te organiseren, verantwoordelijkheid te nemen, te reflecteren en vanuit een onderzoekende houding (nieuwsgierig én met een kritische blik) naar het onderwijs en jouw handelen te kijken. Het</p>

	<p>werken aan die brede professionele basis houdt ook in WPL3, WPL4 en SO.C1, SO.D1 een belangrijke plek.</p> <p>We helpen je door middel van ondersteunende bijeenkomsten bij de ontwikkeling van je onderzoekend vermogen en het ontwerpen van beroepsproducten. Dit zijn producten die je kunt gebruiken in de beroepspraktijk.</p>
--	--

Maak afspraken met je begeleiders over:

- hoe je dat wat je leert (en geleerd hebt) tijdens je opleiding tot nu toe kunt koppelen aan de praktijk.

5. Aantonen van bekwaamheid

Om je bekwaamheid ten aanzien van de bekwaamheidseisen aan te tonen dien je relevante bewijsmaterialen te verzamelen. In onderstaand overzicht geven we je hiervoor suggesties.

- 360 graden feedback
- Beroepsproducten, zoals:
 - Opdrachten aan leerlingen, verschillende uitgewerkte werkvormen (zelf gemaakt of bestaand materiaal waarmee je hebt gewerkt)
 - Lesplanformulieren (bijv. gebaseerd op een verantwoorde keuze voor een didactisch model, bijv. Model Directe Instructie of Marzano)
 - Lessenserie (het gaat erom dat je laat zien zowel op korte als lange termijn onderwijs samen te kunnen stellen)
 - Zelfgemaakte toets incl. antwoordmodel, bijv. gemaakt o.b.v. RTTI-model, mogelijk met resultaten en aanpassingen
 - Draaiboeken voor excursies, projectdagen, etc.
- Reflectieverslagen (weekjournaals, intervisieverslagen, blogs, vlogs, posters, learning-diary's, etc.)
- Observaties van docenten m.b.v. een observatieformulier (bijv. de 5/6 rollen van de leraar) met reflectie
- Observaties van leerlingen m.b.v. een observatieformulier
- Studiewijzer/PTA die je gemaakt hebt of waar je mee gewerkt hebt
- Verslag van een scholingsmoment/training
- Roos van Leary met evaluatie
- Video-opnames met reflectie
- Feedback van begeleiders, medestudenten, leerlingen, etc. met evaluatie
- Sociogram met evaluatie
- Organogram van de zorgstructuur
- Interview met mentor/zorgcoördinator/intern Begeleider/maatschappelijk werker/decaan, etc.
- Observatie door je begeleider (bijv. o.b.v. de 5/6 rollen van de leraar van Slooter)
- Een uitgewerkte casus over je begeleiding van (een) leerling/leerlingen met een bepaalde hulpvraag
- Verslag van een rapport- of vakgroep-vergadering/bijeenkomsten/workshop/training, etc.
- Uitwerkingen van intervisie- en themabijeenkomsten
- Verslag van een excursie/bedrijvenbezoek
- Verslag van een open dag
- Mailcommunicatie met collega's, mentor, mensen buiten de school, etc. (wel anonimiseren!)

Maak je met begeleiders afspraken over:

- de bewijsstukken die je wilt verzamelen om je bekwaamheid aan te tonen (hoeveelheid, variatie, kwaliteit, etc.)

Let op! Mocht het zo zijn dat er binnen jouw opleidingsschool specifieke, verplichte activiteiten en opdrachten zijn, dan vind je deze in het handboek van de opleidingsschool of word je hierover geïnformeerd door de opleidingsschool.

6. Dossier

Gedurende het werkplekleren ben je bezig met het samenstellen van je dossier. Het dossier vormt de basis van het gesprek met je begeleiders.

De kern van je dossier wordt gevormd door beschouwingen op de vier bekwaamheidseisen. In de beschouwingen ga je in op jouw ontwikkeling met betrekking tot de bekwaamheidseisen en verantwoord je waarom je je eigen ontwikkeling op een bepaald niveau scoort. Verwijs hierbij duidelijk naar de onderliggende bewijsmaterialen. Dit bewijsmateriaal moet relevant en representatief zijn voor wat jij gedaan hebt in het betreffende traject van werkplekleren. Hiermee laat je zien in hoeverre je bekwaam bent op het niveau dat past bij jouw traject.

In Brightspace vind je twee lesbrieven waarin aandacht wordt besteed aan het schrijven van beschouwingen voor alle bekwaamheidseisen. Ook vind je hier een document met tips en aanbevelingen ten aanzien van bewijsmateriaal.

In elke beschouwing laat je zien:

- WAT je hebt gedaan;
- HOE je dat hebt gedaan;
- WAAROM je het zo hebt gedaan. Dit doe je door te schrijven over eerdere ervaringen, feedback van bijv. een begeleider, leerlingen, etc. en geraadpleegde literatuur;
- WAT je ervan hebt GELEERD, afsluitend met (een) leerpunt(en) voor de toekomst.

Zorg ervoor dat de bewijsmaterialen gevarieerd zijn en een weergave zijn van jouw persoonlijke kwaliteiten. Het is heel goed mogelijk dat bepaalde bewijsmaterialen de beheersing van meerdere bekwaamheidseisen aantonen. Geef dat dan duidelijk aan in de beschouwing en verantwoording.

Zorg voor een overzichtelijk en volledig dossier. Het taalgebruik dient in orde te zijn (grammatica, spelling en interpunctie zijn juist). Op de volgende bladzijde staat een voorbeeldindeling als richtlijn voor de opbouw van je einddossier:

Opbouw dossier

Titelpagina	Hier staan je naam, studentnummer, opleiding, school, namen van begeleiders, af te ronden onderwijsseenheid en de datum.
Inhoudsopgave	Zorg voor een overzichtelijke indeling met bladzijdennummering.
Inleiding	Presentatie van jezelf en je vak, het team waar je onderdeel van hebt uitgemaakt, de school en de klassen waaraan je lesgeeft.
Ontwikkelplan	Leerpunten, -doelen, concrete planning met activiteiten.
Beschouwing en verantwoording	Dit is de kern van je dossier. In elke beschouwing ga je in op jouw ontwikkeling met betrekking tot de bekwaamheidseisen en verantwoord je waarom je je eigen ontwikkeling op een bepaald niveau scoort. Verwijs hierbij duidelijk naar de onderliggende bewijsmaterialen.
Leerpunten	Leerpunten voor de volgende periode van werkplekleren.
Bijlagen	De bewijsmaterialen.
Literatuurlijst	Volgens APA-richtlijnen.

Vraag aan je begeleiders feedback over de opbouw van je dossier.

7. Beoordelingsprocedure

Halverwege het werkpleklerentraject vindt een formatieve tussenbeoordeling plaats. Middels een door jou geschreven (tussen)dossier laat je zien waar je staat ten opzichte van de bekwaamheidseisen. Aan het eind van het werkpleklerentraject vindt een summatieve eindbeoordeling plaats, opnieuw op basis van je dossier. Het resultaat van deze eindbeoordeling wordt vastgelegd in de onderwijseenheid WPL5, LWS3 of SO.E1.

Je krijgt tijdens de beoordelingsmomenten feedback op je functioneren in de praktijk en je dossier, maar ook aanwijzingen voor je verdere ontwikkeling. Dit laatste noemen we feedforward. De beoordeling, feedback en feedforward zijn gebaseerd op de bekwaamheidseisen.

Niveaubepaling

De uitvoering en verslaglegging van je taken als docent-in-opleiding zijn op niveau als je bepaald gedrag of bepaalde handelingen vaker dan incidenteel laat zien. Wat ook van groot belang is, is dat je laat zien dat dit gedrag of deze handelingen niet op toeval of intuïtie berusten. Dit kun je laten zien door doelbewust te werken aan je ontwikkeling, waarbij je bewust bronnen raadpleegt, mede op basis van deze bronnen je eigen gedrag stuurt en analyseert en op basis van reflectie ontwikkelpunten formuleert voor toekomstig gedrag. Bronnen kunnen heel divers zijn: literatuur, feedback van werkplekbegeleiders en/of leerlingen, collega's in de school etc.

In Brightspace staan bij de verschillende fasen in de opleiding de bijbehorende beoordelingsformulieren. In deze formulieren staan de verschillende bekwaamheidseisen, wat van een student op het betreffende niveau (startend, ontwikkelend of startbekwaam) verwacht wordt met betrekking tot de indicatoren 'zelfstandigheid' en 'complexiteit' en wanneer dit 'op niveau', 'bovengemiddeld' of 'nog niet toereikend' is. Op de website www.samenopleidenwerkt.nl > *studiematerialen* > *materialen Werkpleklers* en op de SharePoint-pagina van het praktijkbureau vind je een link naar het gedigitaliseerde formulier in Formdesk. Stem met je instituutsopleider af met welk formulier jullie gaan werken. De inhoud van beide formulieren is gelijk.

De beoordelingsprocedure WPL5 / LWS3 / SO.E1 kent een vaste volgorde:

1. De student deelt zijn tussendossier en vult een zelfbeoordeling in.
2. Werkplekbegeleider neemt het tussendossier door en vult het beoordelingsformulier in.
3. Instituutsopleider neemt het tussendossier door en vult het beoordelingsformulier in.

Formatief tussenbeoordelingsgesprek

4. De student deelt zijn einddossier en vult een zelfbeoordeling in.
5. Werkplekbegeleider neemt het einddossier door en vult het beoordelingsformulier in.
6. Instituutsopleider neemt het einddossier door.

Eindbeoordelingsgesprek

7. De instituutsopleider vult het beoordelingsformulier in.

Herkansing

8. De student levert, indien nodig, de herkansing van het einddossier in.
9. Instituutsopleider registreert de beoordeling van de herkansing in Educator.

Na het eindgesprek upload je zelf het dossier in de juiste studieroute in Brightspace. Je instituutsopleider koppelt hier de beoordeling aan. Daarna wordt de beoordeling definitief gemaakt in Educator en is het traject afgerond.

Maak met je begeleiders afspraken over:

- de begeleidings- en beoordelingsgesprekken;
- het aanleveren van je tussen- en/of einddossier;
- het uploaden en archiveren van je werk.

8. Beoordelingsrichtlijnen en cesuur

De beoordeling wordt toegekend door de instituutsopleider op basis van de in het dossier aangetoonde ontwikkeling met betrekking tot de verschillende bekwaamheidseisen. Er wordt een woordbeoordeling gegeven.

	WPL5/LWS3/SO.E1
Fase	Afstudeerfase
Niveau	Ontwikkelend
Cesuur	Zes van de zes taakgebieden zijn op niveau 'Ontwikkelend' met minimaal met een voldoende beoordeeld.
Beoordeling	Woordbeoordeling
Jaar	3

De beoordelingscriteria voor de onderbouwing in het dossier zijn:

1. De aanwezigheid van meerdere, gevarieerde bewijsstukken waarmee de ontwikkeling in alle bekwaamheidseisen wordt aangetoond.
2. De verbinding tussen theorie (aangeboden in de andere leerlijnen) en praktijkervaringen en het gebruik van meerdere relevante en actuele bronnen
3. Het vermogen tot kritische zelfreflectie op het handelen als docent-in-opleiding

De beoordelingscriteria voor het handelen in de praktijk zijn:

1. Het structureel werken aan de eigen ontwikkeling op de bekwaamheidseisen
2. Het structureel reflecteren op de eigen ontwikkeling op bekwaamheidseisen

De instituutsopleider beoordeelt de zelfstandigheid waarmee de taken zijn uitgevoerd en de complexiteit van de taken die zijn uitgevoerd.

Ontwikkelend niveau (WPL5/SO.E1)	
Zelfstandigheid	Complexiteit
Je hebt enige ondersteuning en begeleiding nodig maar kunt al grotendeels zonder directe begeleiding functioneren.	Je voert complexe opdrachten uit in een overzichtelijke en gestructureerde situatie, of je voert eenvoudige opdrachten uit in een complexe situatie.
Je maakt keuzes binnen afgesproken/vastgestelde kaders.	Je onderbouwt je handelen vanuit meerdere perspectieven en /of modellen.
Je neemt initiatieven en je bent gedeeltelijk verantwoordelijk voor het eindresultaat.	Voor je handelen maak je een bewuste keuze tussen deze perspectieven en/of

	modellen zodat je handelen past in de gegeven situatie.
Bij onverwachte gebeurtenissen ben je in staat passend te reageren.	Je werkt samen met meerdere partijen.

Bij een voldoende beoordeling is het aannemelijk dat de student klaar is voor zijn/haar afstudeerstage.

9. Relevante literatuur

In onderstaande literatuurlijst vind je relevante literatuur die je gedurende de gehele opleiding kunt gebruiken. Vakdidactische literatuur per vak is hier niet opgenomen, maar dergelijke literatuur die speciaal voor jouw vakgebied relevant is, is natuurlijk zeer bruikbaar!

- Ebbens, S., Ettekooven, S. (2016). *Effectief leren: basisboek*. Groningen: Wolters Noordhoff.
- Geerts, G. & Kralingen, van, R. (2016). *Handboek voor Leraren*. Coutinho: Bussum.
- Groen, M. (2015). *Reflecteren: de basis. Op weg naar bewust en bekwaam handelen*. Groningen: Wolters Noordhoff.
- Janssen, F.J.J.M, Hulshof, H. & K. van Veen (2019). *Wat is echt de moeite waard om te onderwijzen? Een perspectiefgerichte benadering*. Leiden: Universiteit van Leiden. (<https://www.universiteitleiden.nl/binaries/content/assets/iclon/onderzoek/wat-is-echt-de-moeite-waard-om-te-onderwijzen.pdf>)
- Kirschner, P.A., Claessens, L., & Raaijmakers, S. (2018). *Op de schouders van reuzen*. Didactief. (<https://didactiefonline.nl/artikel/op-de-schouders-van-reuzen>)
- Korthagen, F., & Lagerwerf, B. (2014). *Een leraar van klasse. Een goede docent worden en blijven*. Amsterdam: Boom Lemma Uitgevers.
- Korthagen, F. & Nuijten, E. (2019). *De kracht van reflectie*. Amsterdam: Boom
- Onstenk, J. (2018). *Geïntegreerd pedagogisch handelen*. Coutinho: Bussum.
- Slooter, M. (2018). *De zes rollen van de leraar*. Amersfoort: CPS Uitgeverij.
- Teitler, P. (2017). *Lessen in orde. Handboek voor de onderwijspraktijk*. Bussum: Coutinho.
- Vakdidactische boeken die op je opleiding worden gebruikt.

Bijlage 1: Indicatoren per bekwaamheidseis

Vakinhoudelijke bekwaamheid:

- De docent-in-opleiding beheerst de leerstof qua kennis en vaardigheden waarvoor hij verantwoordelijk is en kent de theoretische en praktische achtergronden van zijn vak. Hij kan de leerstof op een begrijpelijke en aansprekende manier samenstellen, uitleggen en demonstreren hoe ermee gewerkt moet worden.
- De docent-in-opleiding kent de relatie van de leerstof voor zijn vak met de kerndoelen, eindtermen en eindexamenprogramma's.
- De docent-in-opleiding overziet de opbouw van het curriculum van zijn vak, de plaats van zijn vak in het curriculum van de opleiding en de doorlopende leerlijnen.
- De docent-in-opleiding heeft zich theoretisch en praktisch verdiept in de leerstof voor dat deel van het curriculum waarin hij werkt, namelijk één of meer van de verschillende leerwegen van het vmbo, het praktijkonderwijs, de onderbouw havo/vwo of de verschillende typen en niveaus van de educatie en het beroepsonderwijs.
- De docent-in-opleiding weet dat zijn leerlingen de leerstof op verschillende manieren kunnen opvatten, interpreteren en leren. Hij kan zijn onderwijs afstemmen op die verschillen tussen leerlingen. De leraar kan zijn leerlingen duidelijk maken wat de relevantie is van de leerstof voor beroepspraktijk en vervolgonderwijs. Hij kan daarbij vanuit zijn vakinhoudelijke expertise verbanden leggen met het dagelijks leven, met werk en met wetenschap en zo bijdragen aan de algemene vorming van zijn leerlingen

Vakdidactische bekwaamheid:

- De docent-in-opleiding daagt leerlingen/studenten uit, motiveert ze en ondersteunt ze in hun leerproces.
- De docent-in-opleiding sluit zijn onderwijs aan bij de behoefte van de groep en houdt rekening met de individuele behoeften van lerenden. Hij onderbouwt zijn didactisch en pedagogisch handelen vanuit theoretische perspectieven en modellen.
- De docent in opleiding maakt op een creatieve, eigen manier gebruik van werkvormen, materialen en (digitale) media. De docent-in-opleiding durft hierin nieuwe dingen uit te proberen, passend bij de eigen leervragen en geïnspireerd door de context.
- De docent-in-opleiding toetst en evalueert het onderwijs door gebruik te maken van formatieve en summatieve evaluatie en ondersteunt op basis hiervan leerlingen verder in hun leerproces.
- De docent-in-opleiding vraagt feedback en reflecteert op zijn eigen handelen ten aanzien van aanpak, proces en resultaat en de eigen bijdrage in het leerproces van de lerenden.
- De docent-in-opleiding draagt samen met anderen bij aan het ontwerpen of verbeteren van een onderwijsprogramma voor een langere, meer aaneengesloten periode van bijvoorbeeld een jaar dat uitvoering geeft aan wat moet worden geleerd.
 - Analyse, vooronderzoek:
 - De docent-in-opleiding selecteert samen met anderen doelen en inhouden passend voor de landelijke eisen (eindtermen, examenprogramma's, kwalificatiedossiers), eisen vanuit de beroepspraktijk, eisen vanuit de vakgroep, eisen vanuit de doelgroep en eisen die voortkomen uit de visie

en afspraken van de school. Hij vertaalt deze eisen naar ontwerpcriteria voor het onderwijsprogramma.

- (Ontwerp)
 - De docent-in-opleiding ontwerpt samen met anderen een onderwijsprogramma van samenhangende lessen met passende werkvormen, materialen en media, en selecteert passende en betrouwbare formatieve en summatieve toetsvormen.
 - Het ontwerp van het onderwijsprogramma is effectief, inspirerend en motiverend: is passend voor de doelgroep, ondersteunt het leerproces van alle leerlingen en geeft op verschillende manieren betekenis aan de inhoud van het vak en de verbinding met de maatschappij.
 - De gekozen inhouden en de opbouw zijn goed onderbouwd en liggen niet altijd voor de hand. Het onderwijsprogramma is afgestemd op alle leerlingen en het geeft op verschillende manieren betekenis aan de inhoud van het vak en de verbinding met de maatschappij.
- (Evaluatie en verbetering)
 - De docent-in-opleiding evalueert samen met anderen het onderwijsprogramma om op basis hiervan het programma bij te stellen en te verbeteren, gericht op proces en product. Hij werkt daarbij ontwikkelingsgericht en vanuit een onderzoekende houding.
- Specifiek voor **Beroepsonderwijs (G&W, Economie, D&P, LTB)**: De docent-in-opleiding kan lerenden begeleiden in de beroepspraktijk en kan begeleiders van deze lerenden uit de praktijk opbouwend stimuleren hun rol adequaat te vervullen. De docent-in-opleiding kan het werkveld waarvoor hij opleidt verbinden met de onderwijspraktijk. Hij zet nieuwe netwerken op om blijvend aan te sluiten bij de dynamische context.

Pedagogische bekwaamheid:

- De docent-in-opleiding biedt begeleiding bij identiteits-, sociale, cognitieve, seksuele en morele ontwikkeling. De docent begeleidt de lerenden in leren, sociaal handelen en keuzeprocessen en het nemen van eigen regie en verantwoordelijkheid daarin, gericht op het leveren van een bijdrage aan de maatschappij.
- De docent-in-opleiding biedt zowel individuen als groepen ruimte voor leren en zorgt daarbij voor een veilig en inclusief pedagogisch klimaat. De docent in opleiding signaleert op basis van waarnemingen verschillen tussen lerenden en gedragsveranderingen. Hij benadert hen positief en wekt vertrouwen. De docent-in-opleiding maakt zijn verwachtingen duidelijk en stelt eisen. Hij kan daarbij omgaan met grenzen van zichzelf, de lerenden en de context.
- De docent-in-opleiding verantwoordt zijn pedagogisch handelen vanuit theoretische perspectieven en modellen.
- De docent is zich bewust van zijn eigen aannames, (voor-)oordelen en waarden en normen ten aanzien van (gedrag) van leerlingen met uiteenlopende achtergronden. De docent-in-opleiding vraagt feedback en reflecteert op zijn eigen pedagogisch handelen.
- De docent-in-opleiding handelt in samenspraak met anderen binnen de zorgstructuur van de school. De docent-in-opleiding laat daarbij zien bekend te zijn met de vormen van eerste- en tweedelijns zorg binnen en rondom de school.

- De docent-in-opleiding is op de hoogte van het gebruik van handelingsplannen/groepsplannen voor leerlingen met een specifieke hulpvraag. Hij kent de mogelijkheid leerlingen door te sturen voor specialistische hulp en maakt daar zo nodig gebruik van.
- De docent in opleiding heeft kennis van de achtergronden van diversiteit en het onderwijskansen(beleid). Hij weet dat verschillen in schoolsucces veroorzaakt worden door verschillende factoren, waaronder het economisch en cultureel kapitaal van de ouders en de verwachtingen van leraren.
- De docent in opleiding stemt zijn pedagogisch handelen af met ouders, collega's en andere professioneel betrokkenen binnen en buiten de organisatie. Hij houdt daarbij rekening met uiteenlopende visies en inzichten en belangen. Hij gaat daarbij samenwerkend, onderzoekend, ontwikkelingsgericht en reflecterend te werk.
- De docent in opleiding weet dat hij handelt binnen het kader van de pedagogische opdracht van de school en dat hij deze mede kleur geeft.

Brede professionele basis:

- De docent in opleiding reflecteert op alle onderdelen van de professionele basis:
 - organiserend
 - plannend
 - communicerend
 - reflectief
 - onderzoekend
 - resultaat- en ontwikkelingsgericht
 - samenwerkend
 - samen lerend
- De docent in opleiding benoemt kwaliteiten en valkuilen en formuleert concrete doelen voor het vervolg van je opleiding.

Bijlage 2: Beoordelingsformulier WPL5 / SO.E1

Vakinhoudelijk bekwaam – Taakgebied A

<p>Definitie bekwaamheidseis: Vakinhoudelijk bekwaam wil zeggen dat je de inhoud van je onderwijs beheerst. Je staat boven de leerstof en kan vanuit vakinhoudelijke expertise verbanden leggen met het dagelijks leven, met werk en met wetenschap en kan bijdragen aan de algemene vorming van de leerlingen. Je houdt je vakkennis en -kunde actueel.</p>	
<p>Leervraag/leervragen student:</p>	
<p>Zelfbeoordeling student:</p> <p><i>In mijn leerproces heb ik in het bijzonder aandacht besteed aan de volgende onderdelen (zie bijlage 1 voor beschrijving indicatoren per bekwaamheidseis):</i></p> <p>Ik beoordeel mijn ontwikkeling binnen deze bekwaamheidseis met een: onvoldoende/voldoende/goed*.</p>	
Beoordelingsindicatoren dossier	Beoordeling door werkplekbegeleider en instituutsopleider
<p>1. De aanwezigheid van meerdere, gevarieerde bewijsstukken waarmee de ontwikkeling in alle bekwaamheidseisen wordt aangetoond.</p>	<p>Feedback/feedforward werkplekbegeleider:</p> <p>Ik beoordeel de ontwikkeling van de student binnen deze bekwaamheidseis met een: onvoldoende/voldoende/goed*.</p>
<p>2. De verbinding tussen theorie (aangeboden in de andere leerlijnen) en praktijkervaringen en het gebruik van meerdere relevante en actuele bronnen</p>	<p>Feedback/feedforward instituutsopleider:</p> <p>Ik beoordeel de ontwikkeling van de student binnen deze bekwaamheidseis met een: onvoldoende/voldoende/goed*.</p>
<p>3. Het vermogen tot kritische zelfreflectie op het handelen als docent-in-opleiding</p>	<p>Ik beoordeel de ontwikkeling van de student binnen deze bekwaamheidseis met een: onvoldoende/voldoende/goed*.</p>

*Bij een voldoende beoordeling heeft de student structureel gewerkt aan en gereflecteerd op de eigen ontwikkeling binnen deze bekwaamheidseis. De student functioneert op niveau 'ontwikkeland' op het gebied van zelfstandigheid en complexiteit.

Vakdidactisch bekwaam – Taakgebied B

<p>Definitie bekwaamheidseis: Vakdidactisch bekwaam wil zeggen dat je de vakinhoud zo kunt samenstellen, kiezen en/of bewerken dat jouw leerlingen (of studenten) die kunnen leren met aandacht voor kennis, vaardigheden en attitude. Dit gebeurt in afstemming met collega's en passend bij het onderwijskundige beleid van je school. Je weet de vakinhoud te vertalen in leerplannen of leertrajecten</p>	
<p>Leervraag/leervragen student:</p>	
<p>Zelfbeoordeling student:</p> <p><i>In mijn leerproces op vakdidactisch gebied heb ik in het bijzonder aandacht besteed aan de volgende onderdelen (zie bijlage 1 voor beschrijving indicatoren per bekwaamheidseis):</i></p> <p>Ik beoordeel mijn ontwikkeling binnen deze bekwaamheidseis met een: onvoldoende/voldoende/goed*.</p>	
Beoordelingsindicatoren dossier	Beoordeling door werkplekbegeleider en instituutsopleider
<p>1. De aanwezigheid van meerdere, gevarieerde bewijsstukken waarmee de ontwikkeling in alle bekwaamheidseisen wordt aangetoond.</p> <p>2. De verbinding tussen theorie (aangeboden in de andere leerlijnen) en praktijkervaringen en het gebruik van meerdere relevante en actuele bronnen</p> <p>3. Het vermogen tot kritische zelfreflectie op het handelen als docent-in-opleiding</p>	<p>Feedback/feedforward werkplekbegeleider:</p> <p>Ik beoordeel de ontwikkeling van de student binnen deze bekwaamheidseis met een: onvoldoende/voldoende/goed*.</p>
	<p>Feedback/feedforward instituutsopleider:</p> <p>Ik beoordeel de ontwikkeling van de student binnen deze bekwaamheidseis met een: onvoldoende/voldoende/goed*.</p>
	<p>Ik beoordeel de ontwikkeling van de student binnen deze bekwaamheidseis met een: onvoldoende/voldoende/goed*.</p>

*Bij een voldoende beoordeling heeft de student structureel gewerkt aan en gereflecteerd op de eigen ontwikkeling binnen deze bekwaamheidseis. De student functioneert op niveau 'ontwikkeland' op het gebied van zelfstandigheid en complexiteit.

Vakdidactisch bekwaam – Taakgebied C

<p>Definitie bekwaamheidseis: Vakdidactisch bekwaam wil zeggen dat je de vakinhoud zo kunt samenstellen, kiezen en/of bewerken dat jouw leerlingen (of studenten) die kunnen leren met aandacht voor kennis, vaardigheden en attitude. Dit gebeurt in afstemming met collega's en passend bij het onderwijskundige beleid van je school. Je weet de vakinhoud te vertalen in leerplannen of leertrajecten. Je draagt, in samenwerking met anderen, bij aan het ontwerp en de verbetering van onderwijsprogramma's.</p>	
<p>Leervraag/leervragen student:</p>	
<p>Zelfbeoordeling student:</p> <p><i>In mijn leerproces op vakdidactisch gebied heb ik in het bijzonder aandacht besteed aan de volgende onderdelen (zie bijlage 1 voor beschrijving indicatoren per bekwaamheidseis):</i></p> <p>Ik beoordeel mijn ontwikkeling binnen deze bekwaamheidseis met een: onvoldoende/voldoende/goed*.</p>	
<p>Beoordelingsindicatoren dossier</p>	<p>Beoordeling door werkplekbegeleider en instituutsopleider</p>
<p>1. De aanwezigheid van meerdere, gevarieerde bewijsstukken waarmee de ontwikkeling in alle bekwaamheidseisen wordt aangetoond.</p>	<p>Feedback/feedforward werkplekbegeleider:</p> <p>Ik beoordeel de ontwikkeling van de student binnen deze bekwaamheidseis met een: onvoldoende/voldoende/goed*.</p>
<p>2. De verbinding tussen theorie (aangeboden in de andere leerlijnen) en praktijkervaringen en het gebruik van meerdere relevante en actuele bronnen</p>	<p>Feedback/feedforward instituutsopleider:</p> <p>Ik beoordeel de ontwikkeling van de student binnen deze bekwaamheidseis met een: onvoldoende/voldoende/goed*.</p>
<p>3. Het vermogen tot kritische zelfreflectie op het handelen als docent-in-opleiding</p>	<p>Ik beoordeel de ontwikkeling van de student binnen deze bekwaamheidseis met een: onvoldoende/voldoende/goed*.</p>

<p>*Bij een voldoende beoordeling heeft de student structureel gewerkt aan en gereflecteerd op de eigen ontwikkeling binnen deze bekwaamheidseis. De student functioneert op niveau 'ontwikkelen' op het gebied van zelfstandigheid en complexiteit.</p>	

3. Het vermogen tot kritische zelfreflectie op het handelen als docent-in-opleiding	Ik beoordeel de ontwikkeling van de student binnen deze bekwaamheidseis met een: onvoldoende/voldoende/goed*.
*Bij een voldoende beoordeling heeft de student structureel gewerkt aan en gereflecteerd op de eigen ontwikkeling binnen deze bekwaamheidseis. De student functioneert op niveau 'ontwikkeland' op het gebied van zelfstandigheid en complexiteit.	

Pedagogisch bekwaam – Taakgebied E

Definitie bekwaamheidseis: Pedagogische bekwaamheid wil zeggen dat je een veilig, ondersteunend en stimulerend leerklimaat voor zijn leerlingen kunt realiseren. Je volgt de ontwikkeling van je leerlingen in hun leren en gedrag en stemt daarop je handelen af. Je draagt samen met collega's en anderen bij aan de sociaal-emotionele en morele ontwikkeling van je leerlingen. Dit impliceert ook een bijdrage aan burgerschapsvorming en de ontwikkeling van de leerling tot een zelfstandige en verantwoordelijke volwassene. Je draagt bij aan de zorgstructuur op je school en stemt jouw (pedagogisch) handelen daarop af. In de context van het beroepsgerichte onderwijs gaat het hier ook om de begeleiding van de leerling bij zijn oriëntatie op beroepen en het ontwikkelen van beroepsidentiteit.	
Leervraag/leervragen student:	
Zelfbeoordeling student: <i>In mijn leerproces op pedagogisch gebied heb ik in het bijzonder aandacht besteed aan de volgende onderdelen (zie bijlage 1 voor beschrijving indicatoren per bekwaamheidseis):</i> Ik beoordeel mijn ontwikkeling binnen deze bekwaamheidseis met een: onvoldoende/voldoende/goed*.	
Beoordelingsindicatoren dossier	Beoordeling door werkplekbegeleider en instituutsopleider
1. De aanwezigheid van meerdere, gevarieerde bewijsstukken waarmee de ontwikkeling in alle bekwaamheidseisen wordt aangetoond.	Feedback/feedforward werkplekbegeleider: Ik beoordeel de ontwikkeling van de student binnen deze bekwaamheidseis met een: onvoldoende/voldoende/goed*.
2. De verbinding tussen theorie (aangeboden in de andere leerlijnen) en praktijkervaringen en het gebruik van meerdere relevante en actuele bronnen	Feedback/feedforward instituutsopleider:

3. Het vermogen tot kritische zelfreflectie op het handelen als docent-in-opleiding	Ik beoordeel de ontwikkeling van de student binnen deze bekwaamheidseis met een: onvoldoende/voldoende/goed*.
*Bij een voldoende beoordeling heeft de student structureel gewerkt aan en gereflecteerd op de eigen ontwikkeling binnen deze bekwaamheidseis. De student functioneert op niveau 'ontwikkeland' op het gebied van zelfstandigheid en complexiteit.	

Brede professionele basis – Taakgebied F

Definitie bekwaamheidseis:

Onder de brede basis wordt verstaan dat je een professionele beroepshouding laat zien, waarin je bijvoorbeeld goed communiceert, je aan afspraken houdt, op tijd komt, enzovoort. Om het beroep goed te kunnen uitvoeren beschik je over een professionele identiteit en een reflectieve en adaptieve houding. Je hebt een onderzoekende, ontwikkelings- en mensgerichte houding. Je bent naast je eigen ontwikkeling bezig met het ontwikkelen en stimuleren van je omgeving. Je creëert nieuwe kansen voor je leerlingen, collega's en jezelf. Je kunt organiseren, plannen en samenwerken en je bent communicatief vaardig. Onder een adaptieve houding verstaan wij het vermogen om zich blijvend te kunnen ontwikkelen in zijn werk, samen met en van zijn collega's te kunnen leren, bij de tijd te blijven en zich aan te passen aan de beroepscontext.

Zelfbeoordeling student:

In mijn persoonlijke ontwikkeling van een brede professionele basis heb ik in het bijzonder aandacht besteed aan de volgende onderdelen (zie bijlage 1 voor beschrijving indicatoren per bekwaamheidseis):

Ik beoordeel mijn ontwikkeling binnen deze bekwaamheidseis als: toereikend/niet toereikend*.

Beoordelingsindicatoren dossier	Beoordeling door werkplekbegeleider en instituutsopleider
<p>1. De aanwezigheid van meerdere, gevarieerde bewijsstukken waarmee de ontwikkeling in alle bekwaamheidseisen wordt aangetoond.</p> <p>2. De verbinding tussen theorie (aangeboden in de andere leerlijnen) en praktijkervaringen en het gebruik van meerdere relevante en actuele bronnen</p> <p>3. Het vermogen tot kritische zelfreflectie op het handelen als docent-in-opleiding</p>	<p>Feedback/feedforward werkplekbegeleider:</p> <p>Ik beoordeel de ontwikkeling van de student binnen deze bekwaamheidseis als: toereikend/niet toereikend*.</p> <p>Feedback/feedforward instituutsopleider:</p>

<p>4. De aanwezigheid van een positieve beoordeling van de opdracht onderzoekend vermogen.</p>	<p>Ik beoordeel de ontwikkeling van de student binnen deze bekwaamheidseis als: toereikend/niet toereikend*.</p>
<p>*Bij een voldoende beoordeling heeft de student structureel gewerkt aan en gereflecteerd op de eigen ontwikkeling binnen deze bekwaamheidseis. De student functioneert op niveau 'ontwikkeland' op het gebied van zelfstandigheid en complexiteit.</p>	

Bijlage 3: Verantwoording

De eindtermen van de opleiding worden gevormd door de volgende onderdelen:

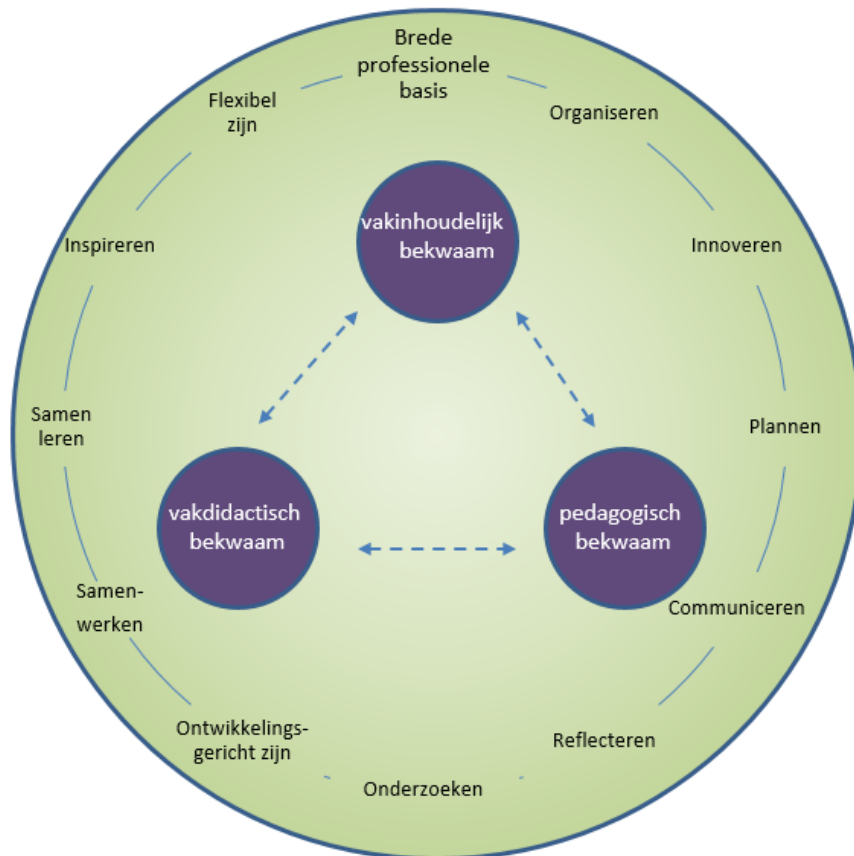
- de generieke kennisbasis
- de vakspecifieke kennisbasis
- de bekwaamheidseisen
- het kwalificatiedossier docent mbo (Bij beroepsonderwijs)

Tijdens het werkplekleren vormen de bekwaamheidseisen het toetskader. Vanaf 1 augustus 2018 is de Wet beroep leraar van kracht. In die wet zijn de bekwaamheidseisen voor het onderwijspersoneel benoemd.

Een bekwame docent toont aan dat hij vanuit een professionele basis, met zijn vakinhoudelijke, vakdidactische en pedagogische kennis en kunde zijn werk als docent en als deelnemer aan de professionele onderwijsgemeenschap, die de docent samen met zijn collega's vormt, op een professionele en verantwoorde wijze verricht. Dit betekent dat je:

- onderwijs kunt vormgeven en afstemmen op de leerlingen/studenten, uitvoeren, evalueren en bijstellen;
- kunt samenwerken met collega's en wanneer dat nodig is, met personen buiten de onderwijsinstelling;
- je eigen praktijk kunt onderzoeken door op een systematische en objectieve manier gegevens over de onderwijspraktijk te verzamelen om hiervan te leren en je praktijk te versterken.
- professioneel handelen kunt uitleggen en verantwoorden;
- zelfstandig je eigen professionele ontwikkeling kunt vormgeven.

Je hebt dus een brede professionele basis nodig van waaruit jij je vakinhoudelijk, vakdidactisch en pedagogisch ontwikkelt. Schematisch weergegeven:

De bekwaamheidseisen geven aan wat van een bevoegd docent mag worden verwacht. Tijdens de opleiding hou jij je ontwikkeling bij van docent-in-opleiding op het niveau 'startend' naar 'ontwikkeland' en uiteindelijk 'startbekwaam'. De drie verschillende niveaus worden van elkaar onderscheiden op basis van de indicatoren 'zelfstandigheid' en 'complexiteit'. Een docent-in-opleiding op het niveau 'startend' functioneert veelal onder begeleiding in minder complexe onderwijssituaties, terwijl een 'startbekwame' docent zelfstandig in meer complexe situaties functioneert. In het schema op de volgende bladzijde zijn de niveaus behorend bij de indicatoren 'zelfstandigheid' en 'complexiteit' beschreven.

<p>Zelfstandigheid</p>	<p>Startend</p> <p><i>Je hebt ondersteuning en begeleiding nodig om te kunnen handelen.</i></p> <p><i>Je overlegt met een begeleider over te maken keuzes.</i></p> <p><i>Je neemt je verantwoordelijkheid voor een goede uitvoering van eigen werkzaamheden.</i></p> <p><i>Bij onverwachte gebeurtenissen schakel je hulp in om deze beheersbaar te houden.</i></p>	<p>Ontwikkelend</p> <p><i>Je hebt enige ondersteuning en begeleiding nodig maar kunt al grotendeels zonder directe begeleiding functioneren.</i></p> <p><i>Je maakt keuzes binnen afgesproken/vastgestelde kaders.</i></p> <p><i>Je neemt initiatieven en je bent gedeeltelijk verantwoordelijk voor het eindresultaat.</i></p> <p><i>Bij onverwachte gebeurtenissen ben je in staat passend te reageren.</i></p>	<p>Startbekwaam</p> <p><i>Je kunt zonder ondersteuning en begeleiding functioneren maar weet daarbij wanneer je hulp van anderen moet inschakelen.</i></p> <p><i>Je neemt de vrijheid en verantwoordelijkheid om keuzes te maken.</i></p> <p><i>Je neemt je verantwoordelijkheid voor het eindresultaat.</i></p> <p><i>Bij onverwachte gebeurtenissen ben je in staat zo te reageren dat de gebeurtenis functioneel wordt in het bereiken van de (oorspronkelijke) doelstellingen die je hebt.</i></p>
-------------------------------	--	--	---

Tabel 1 **Beheersingsniveaus bij de beoordeling op zelfstandigheid**

Complexiteit	Startend	Ontwikkelend	Startbekwaam
	<p><i>Je voert korte eenvoudige opdrachten uit in een overzichtelijke en gestructureerde situatie.</i></p> <p><i>Je onderbouwt je handelen voornamelijk vanuit één enkel perspectief en/of model. Je verkent meer perspectieven en modellen die ten grondslag van je handelen kunnen liggen.</i></p> <p><i>Je werkt samen met je directe collega's.</i></p>	<p><i>Je voert complexe opdrachten uit in een overzichtelijke en gestructureerde situatie, of je voert eenvoudige opdrachten uit in een complexe situatie.</i></p> <p><i>Je onderbouwt je handelen vanuit meerdere perspectieven en /of modellen. Voor je handelen maak je een bewuste keuze tussen deze perspectieven en/of modellen zodat je handelen past in de gegeven de situatie.</i></p> <p><i>Je werkt samen met meerdere partijen.</i></p>	<p><i>Je gebruikt je theoretische basis om binnen de werksituatie adaptief te handelen in bekende en nieuwe situaties.</i></p> <p><i>Je onderbouwt je handelen vanuit verschillende en uiteenlopende perspectieven en/of modellen. Voor je handelen maak je een bewuste keuze tussen deze perspectieven en/of modellen zodat je handelen effectief is in de gegeven de situatie en je kan dit verwoorden en verduidelijken naar anderen.</i></p> <p><i>Je werkt samen met meerdere partijen binnen en buiten de organisatie waarbij je rekening houdt met uiteenlopende belangen</i></p>

Tabel 2 Beheersingsniveaus bij de beoordeling op complexiteit

Bijlage 4: Begrippenlijst

Bekwaamheidseisen	De eisen die worden gesteld aan een docent met betrekking tot professionaliteit en tot vakinhoudelijke, vakdidactische en pedagogische kennis en kunde.
Docent-in-opleiding	Dat ben jij, de student!
Examinator (1 ^e / 2 ^e)	Degene die aangewezen is door de examencommissie om de onderwijseenheid te beoordelen. Vaak is dit de instituutsopleider.
Dossier	Onderbouwing van jouw mate van bekwaamheid met behulp van materiaal, bestaande uit bijvoorbeeld lesvoorbereidingsformulieren, observatieverslagen, zelfgemaakt lesmateriaal, video's, reflectieverslagen, weekjournaals, feedback etc.
Intervisie	Een vorm van leren waarbij gebruik wordt gemaakt van de professionaliteit van collega's c.q. medestudenten.
Instituutsopleider	De begeleider van Windesheim. Deze is tevens de eerste examinator.
Leerwerktaak	Opdracht die je uitvoert op de school en die gekoppeld is aan een module van het vak of aan drama, levensbeschouwing of onderwijskunde.
Roadmap/Ontwikkelingsdocument	Het document waarin je beschrijft wat je wilt leren, hoe je dat gaat doen en wie of wat je daarbij nodig hebt. Je houdt rekening met de eisen waaraan je moet voldoen.
Praktijkbureau	Het bureau, binnen domein Bewegen en Educatie, dat stageplekken zoekt en koppelt aan studenten.
Schoolopleider	Degene die diverse activiteiten voor het werkplekleren op de school coördineert en die in veel gevallen bijeenkomsten voor intervisie en SLB leidt.

Werkplekbegeleider	Begeleider op de school waar jij je traject voor werkplekieren doorloopt.
Werkplekieren	De leerwerkstage of het leerwerktraject, de periode waarin je op een school aan je bekwaamheden werkt. De praktijkcomponent van de opleiding.
Weekjournaal	Verslag van je voortgang voor jezelf, je werkplekbegeleider en de instituutsopleider.